

Design för tidig läs- och skrivundervisning: Bland grafiska modeller, lärares intermodala iscensättningar och explicitgörande ansatser

I avhandlingen *Design för berättelseundervisning i tidiga skolår: Grafiska modeller och ämnesspecifikt metaspråk* analyserar Ridell användandet av grafiska modeller för berättelseundervisning i årskurserna ett och två. I en inledande textanalys granskas två modeller i relation till tidigare och rådande kursplaner i svenska och svenska som andraspråk. Resultaten visar att det finns en variation mellan modellens representation av berättelseelement samt den metaspråkliga benämningen av elementen. Samtidigt delar de båda modellerna ansatsen att ligga nära elevers vardagliga erfarenheter genom de övergripande metaforerna av en hinderbana och ett ansikte.

De följande delstudierna, och kärnan av avhandlingen, är klassrumstudier utifrån undervisningsdesign och iscensättning av den grafiska modellen Berättelseansiktet. Lärarnas design av klassrumsinteraktion, multimodala resurser och metaspråkliga avgränsningar problematiseras. Elevernas skrivprocesser och sedan framskrivna berättelser analyseras inom de skrivsituationer som lärarna har designat med modelltexter och olika grafiska modeller. I den sista delstudien sätts lärarnas utsagor om berättelseundervisning och arbete med grafiska modeller i relation till deras skriftliga återkoppling på elevskrivna berättelser i årskurs två.

Avhandlingen i stort diskuterar explicit språkundervisning, genom flera uttrycksformer, genom klassrumspraktiska iscensättningar och lärares medvetna designval. Lärarens roll som designer och uppackare av ämnesspecifika begrepp och fenomen lyfts som centrala, där valet av grafisk modell utgör en del men iscensättningar riktar särskilt fokus mot önskade berättelseelement att synliggöra. Metaspråkliga begrepp ur styrdokument för berättelseundervisning, så som "röd tråd" och "beskrivningar" uppmärksammas också. Trots en didaktisk välmening kan begreppen representera textförväntningar på flera språkliga nivåer som uttrycker lärares abstrakta textförväntningar snarare än konkreta realiseringar för eleverna att uttrycka i sitt skrivande.

På seminariet presenterar Ridell sin avhandling och dess delstudier och bjuder in till diskussion. Han kommer ge ytterligare exempel på hur han fortsatt använder en multimodal socialsemiotisk ingång på tidig läs- och skrivundervisning, tillämpad i avhandlingen, på berättelseundervisning och kommande studier om explicit ljudundervisning.